

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k „návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o režimech jakosti zemědělských produktů“

KOM(2010) 733 v konečném znění – 2010/0353 (COD)

(2011/C 218/22)

Zpravodaj: **pan ESPUNY MOYANO**

Dne 18. a 27. ledna 2011 se Evropský parlament a Rada, v souladu s čl. 43 odst. 2 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodly konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o režimech jakosti zemědělských produktů

KOM(2010) 733 v konečném znění – 2010/0353 (COD).

Specializovaná sekce Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 6. dubna 2011.

Na 471. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 4. a 5. května 2011 (jednání dne 5. května 2011), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 82 hlasy pro a 3 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV podporuje iniciativu Evropské komise shrnout v balíčku návrhů týkajících se jakosti veškeré evropské právní předpisy související s jakostí zemědělských produktů. Touto iniciativou se dosahuje soudržnější globální politiky a je prvním krokem na cestě k silnějšímu a dynamičtějším evropskému zemědělsko-potravinářskému odvětví. Výbor poukazuje na význam zlepšení jakosti evropských produktů a jejich přidané hodnoty, jakož i poskytování informací spotřebitelům tím, že budou zlepšeny nástroje a ustanovení EU v této oblasti.

1.2 Výbor hodnotí pozitivně stávající režimy jakosti na úrovni EU (chráněné označení původu, chráněné zeměpisné označení a zaručená tradiční specialita) a uznává, že jsou vynikajícími iniciativami na podporu evropských výrobků. EHSV se domnívá, že tato označení některých produktů jsou pro oblast výroby, dotčeného zemědělce a producenta přidanou hodnotou, z čehož má užitek také konečný spotřebitel. Kromě toho souhlasí s Komisí, že přispívají k politice rozvoje venkova. Nicméně Výbor chce připomenout, že je důležité, aby k uznání jakosti evropských produktů a evropských způsobů produkce docházelo nejen na vnitřním trhu, ale také zejména na vnějším trhu, aby se podporovala jakost, a žádá na všech úrovních přísnost při uznávání a kontrole uvádění zemědělsko-potravinářských výrobků na trh ⁽¹⁾.

1.3 EHSV vítá zachování rozlišení režimů jakosti chráněného označení původu a chráněného zeměpisného označení, ačkoli se domnívá, že navrhované definice jsou méně jasné než v nařízení 510/2006. Výbor však lituje, že v novém návrhu již nejsou rozlišeny tři fáze výroby (zemědělská výroba či chov dobytek – zpracování – balení), a že se uvádí pouze „fáze výroby“.

1.4 S ohledem na prodloužení období požadovaného pro certifikaci produktu jako zaručená tradiční specialita na 50 let je EHSV toho názoru, že tato nová podmínka by mohla minout svůj cíl, kterým je zlepšení důvěryhodnosti režimu, a naopak způsobit omezení režimu. EHSV dále žádá Komisi, aby zvážila možnost zachování zápisu druhových výrazů bez výhrady, neboť je to v některých případech jediný možný způsob. S ohledem na požadavky týkající se certifikace produktu jako zaručená tradiční specialita se EHSV domnívá, že tradice určitého produktu souvisí kromě časového období, jež se stanoví v návrhu, také s jinými parametry, k nimž patří charakteristiky suroviny, způsobu výroby či zpracování, kultura oblasti a jiné kvality a okolnosti. Kromě toho prochází zaručené tradiční speciality neustálou proměnou, proto EHSV nesouhlasí s tím, aby počet roků byl zásadním parametrem pro zahrnutí produktu do této kategorie.

1.5 EHSV se domnívá, že omezit režim zaručených tradičních specialit pouze na registrované produkty s výhradou názvu by nejenom mohlo zásadním způsobem snížit počet zápisů, ale také vyloučit nástroj, který odměňuje rozmanitost a s jehož pomocí se rozhoduje o výrobě určité potraviny v souladu s tradicí. EHSV proto navrhuje, aby Komise po uplynutí přechodného období navrhla systém, který by umožnil zachovat registrované zaručené tradiční speciality bez výhrady názvu, dříve než toto nařízení vstoupí v platnost.

1.6 S ohledem na nepovinné údaje o jakosti EHSV žádá, aby se znovu zvážila možnost zahrnout a uznat horské produkty ⁽²⁾.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 18, 19.1.2011, s. 1–4, Posílení evropského zemědělsko-potravinářského modelu, a Úř. věst. C 18, 19.1.2011, s. 5–10, Informování o jakosti zemědělských produktů.

⁽²⁾ Úř. věst. C 120, 16.5.2008, s. 47–48, Zemědělství v oblastech se zvláštním přírodním znevýhodněním.

1.7 Pojem jakosti by měl být v budoucnosti ještě rozšířen, aby spotřebitelé mohli lépe rozlišovat mezi různými druhy produkce, stejně jako je tomu již nyní v případě vajec. Také sugestivní reklama na obalech (např. obrázky pasoucích se krav nebo tvrzení typu „alpské mléko“) by měla odpovídat obsahu výrobku. EHSV od Komise očekává příslušné konkrétní návrhy.

1.8 EHSV vyzývá Komisi, aby navrhla vhodná následná opatření pro snazší dodržení technických požadavků vyplývajících ze zapojení do režimů jakosti EU.

1.9 S ohledem na další pravidla, která Komise navrhuje jako doplněk specifikace produktu pro přidělení chráněného označení původu nebo chráněného zeměpisného označení, jakož i na nepovinné údaje o jakosti, EHSV souhlasí s tím, že by se tato pravidla měla přijímat prostřednictvím aktů v přenesené pravomoci.

1.10 Co se týká uvádění místa hospodaření či původu rostlinných a živočišných produktů stanoveného v obchodních normách, EHSV žádá, aby v posouzení dopadů, které je stanoveno pro každý jednotlivý případ, byla uvedena analýza nákladů a výhod. Naproti tomu povinnost uvádět místo původu u určitých zemědělských produktů se vypracovává současně v návrhu nařízení o informacích pro spotřebitele, v jehož posledních dokumentech je již zahrnuta nutnost posouzení dopadů případ od případu. EHSV žádá, aby se dále pracovalo na definování a sladění obou balíčků předpisů s cílem zamezit jejich překrývání.

1.11 S ohledem na směrnice týkající se označování potravin pomocí chráněného označení původu (CHOP) a chráněného zeměpisného označení (CHZO) jako složky a osvědčených postupů pro vývoj a fungování systémů certifikace EHSV poukazuje na význam těchto iniciativ a vyzývá k podpoře jejich provádění.

2. Shrnutí návrhu nařízení

2.1 Balíček návrhů týkajících se jakosti si klade za cíl zlepšit právní předpisy EU v oblasti jakosti zemědělských produktů, zlepšit fungování vnitrostátních a soukromých systémů certifikace, aby byly jednodušší, transparentnější a srozumitelnější, přizpůsobitelnější inovacím a aby představovaly menší zátěž pro producenty i správce.

2.2 V roce 2009 zveřejnila Evropská komise sdělení KOM(2009) 234 o politice jakosti zemědělských produktů, jehož strategické směry byly:

- zlepšit komunikaci mezi zemědělci, kupujícími a spotřebiteli o jakosti zemědělských produktů;
- zvýšit soudržnost nástrojů Evropské unie v oblasti politiky jakosti zemědělských produktů;

— snížit složitost různých režimů a údajů v oblasti označování, a usnadnit tak pro zemědělce, producenta a spotřebitele jejich využívání a chápání.

2.3 Balíček návrhů týkajících se jakosti obsahuje:

2.3.1 návrh nařízení, který zjednodušuje správu režimů jakosti tím, že je soustřeďuje v jediném legislativním nástroji. Tento návrh zajišťuje soudržnost různých nástrojů a větší srozumitelnost režimů pro zúčastněné strany;

2.3.2 návrh nařízení týkající se obchodních norem, který zvyšuje transparentnost a zjednodušuje postupy;

2.3.3 pokyny, které stanoví osvědčené postupy pro dobrovolné systémy certifikace zemědělských produktů a potravin;

2.3.4 pokyny k označování potravin pomocí chráněného označení původu (CHOP) a chráněného zeměpisného označení (CHZO).

2.4 Označení původu a zeměpisná označení

Návrh zachovává a posiluje režim jakosti pro zemědělské produkty a potraviny, aniž by se zabýval režimy zeměpisných označení pro vína, lihoviny nebo aromatizovaná vína. Stávající postup zápisu kromě toho zkracuje lhůty, stanovuje minimální společná pravidla pro úřední kontroly a zachovává působnost nařízení (produkty určené pro lidskou spotřebu a některé další produkty).

2.5 Zaručené tradiční speciality

Návrh zachovává režim výhrady názvů, ale ukončí možnost zápisu názvů bez výhrady. Režim zápisu je zjednodušen, kritérium tradice je prodlouženo na 50 let a režim je omezen na hotová jídla a zpracované produkty.

2.6 Nepovinné údaje o jakosti

Navrhuje se zahrnout tyto údaje do předkládaného nařízení za účelem poukázat na přidanou hodnotu a podporovat zvláštní obchodní normy (drůbež ve volném výběhu, květový med, olivový olej z prvního lisování za studena) a přizpůsobit se legislativnímu rámci Smlouvy o fungování Evropské unie.

2.7 Obchodní normy

Návrh stanovuje jako obecné pravidlo, že Komise bude přijímat obchodní normy prostřednictvím aktů v přenesené pravomoci. Ve všech odvětvích bude zaveden právní základ pro povinné označování místa výroby v souladu se specifičností každého odvětví. To bude přezkoumáno případ od případu, prvním bude odvětví mléka a mléčných výrobků.

2.8 Zásada subsidiarity

Zásada subsidiarity bude zavedena s cílem zajistit, aby názvy a údaje představující přidanou hodnotu režimů měly stejnou úroveň ochrany ve všech členských státech Evropské unie a aby nedocházelo k uvádění spotřebitelů v omyl a omezování trhu uvnitř Unie. Efektivní a účinné stanovení příslušných práv bude provedeno na úrovni Unie. Zpracování a analýza žádostí bude naopak prováděna na vnitrostátní úrovni, neboť je to efektivnější a účinnější.

2.9 Zásada proporcionality

Za účelem zajištění důvěryhodnosti režimů jakosti a skutečného dodržení předpisů se musejí výrobci zavázat přijmout zátěž a závazek jakosti, přičemž mají právo přistupovat k režimu dle své volby. Podmínky pro účast a kontrolu jsou přiměřené záruce, jejímž prostřednictvím je zaručena odpovídající jakost.

3. Obecné připomínky

3.1 S balíčkem návrhů týkajících se jakosti se poprvé stanovuje globální politika o režimech jakosti Společenství a údajích o jakosti představujících přidanou hodnotu zemědělských výrobků, jakož i obchodní normy. Obsahuje také dva předpisy týkající se systémů certifikace a používání označování CHOP a CHZO jako složky. EHSV vítá úsilí Komise, které v minulých třech letech vyvinula za účelem vytvoření tohoto ambiciózního jednotného režimu za základě mnoha stávajících legislativních textů, jež byly vypracovány pro každé odvětví zvlášť.

3.2 Komise potvrzuje, že síla evropského zemědělsko-potravinářského zpracovatelského průmyslu je založena na jeho rozmanitosti, na vědomostech výrobců a na půdě a oblastech, v nichž k výrobě dochází. EHSV s tímto názorem souhlasí. Dále souhlasí s tím, že režimy jakosti Společenství podporují diverzifikaci produkce, ochraňují výrobky před nesprávným použitím či napodobením a pomáhají spotřebitelům seznámit se s charakteristikami a vlastnostmi produktů. EHSV podporuje názor, že různé režimy jakosti jsou vynikajícími iniciativami na podporu evropských výrobků. Nicméně Výbor připomíná, že je důležité, aby jakost těchto výrobků byla uznána také na mezinárodní úrovni. Mají-li se evropské zemědělství a potravinářsko-zpracovatelský průmysl zachovat a dále rozvíjet, je třeba podporovat povědomí o evropské jakosti nejen na vnitřním trhu, ale i na neunijních trzích. V této souvislosti souhlasí EHSV s významem ochrany evropského způsobu výroby a s nutností rovných podmínek pro uvádění na trh výrobků pocházejících z EU a třetích zemí co do kvality, zdraví, životního prostředí a dobrých životních podmínek zvířat, jak uvedlo předsednictví Rady ve svých závěrech týkajících se sdělení Evropské komise na téma budoucnosti SZP do roku 2020.

3.3 Režimy jakosti zemědělských produktů jsou pro regiony, v nichž se vyrábějí, přidanou hodnotou a přispívají k cíli zachování rozmanitosti a podpoře konkurenceschopnosti zemědělských a zpracovatelských činností. Usnadňují tím dosažení

cílů politiky rozvoje venkova, jež jsou uvedeny ve sdělení Komise o budoucnosti SZP do roku 2020 (KOM(2010) 672). EHSV vítá soudržnost mezi oběma politikami a žádá, aby toto nařízení o režimech jakosti zemědělských produktů bylo rovněž soudržné s prioritami jiných politik, jakými je např. strategie Evropa 2020 (vytváření hodnot, podpora inovací, zlepšení konkurenceschopnosti výroby, ochrana životního prostředí, účinné využívání zdrojů apod.). Výbor dále žádá, aby nařízení zohledňovalo výzvy vnitřního trhu (silný, udržitelný a spravedlivý růst podniků a lepší fungování vnitřního trhu) a bylo soudržné s cíli politik pro ochranu a informovanost spotřebitelů, politik hospodářské soutěže a vnějšího trhu.

3.4 S ohledem na pokyny k označování potravin pomocí CHOP a CHZO jako složky (2010/C 341/03) EHSV poukazuje na význam této iniciativy a vyzývá k podpoře jejího provádění.

3.5 Výbor také vítá návrh Komise stanovující osvědčené postupy k dobrovolným systémům certifikace (2010/C 341/04). V minulých letech došlo k nárůstu prodeje zemědělských výrobků s označeními, která nejsou v souladu s předpisy, což vyvolalo otázku týkající se etických, sociálních a environmentálních požadavků. Dále je nutné, jak uvádí Komise, stejným způsobem zajistit větší důvěryhodnost, transparentnost a jasné znění dohod v dodavatelském řetězci. Výbor požádal Komisi, aby vypracovala tyto předpisy⁽³⁾, proto žádá všechny organizace, které v současné době pracují se systémy certifikace zemědělských produktů, aby přezkoumaly své postupy s cílem zajistit co nejvyšší sladění s pokyny o osvědčených postupech.

4. Konkrétní připomínky

4.1 Chráněná označení původu (CHOP) a chráněná zeměpisná označení (CHZO)

4.1.1 EHSV vítá zachování obou režimů jakosti, lituje však, že v novém návrhu definice se již neobjevuje odkaz na tři fáze výroby (zemědělská výroba či chov dobytka – zpracování – balení).

4.1.2 EHSV uznává přínos těchto zemědělských produktů k zachování tradičních způsobů výroby, jakož i k ochraně životního prostředí, což je prospěšné nejen pro výrobce a zpracovatele, ale také pro spotřebitele. Uznání těchto režimů jakosti přispívá mimo jiné k rozvoji venkova v dané oblasti, provazuje obyvatelstvo s územím, zlepšuje jejich životní podmínky a kvalitu života, konsoliduje a podporuje zaměstnanost a podnikatelskou činnost a současně také smysluplné využití přírodních zdrojů.

⁽³⁾ Úř. věst. C 28, 3.2.2006, s. 72–81, Etický obchod a koncepce záruk pro spotřebitele.

4.1.3 Aby mohli producenti získat označení CHOP nebo CHZO, musejí splňovat podmínky specifikace. S cílem zajistit, aby specifikace produktu poskytovaly relevantní a stručné informace, může Komise dle návrhu prostřednictvím aktů v přenesené pravomoci stanovit další pravidla. V souvislosti s chráněnými zeměpisnými označeními se EHSV domnívá, že v případě, že se místo výroby použitého zemědělského produktu liší od místa původu potraviny, je třeba to vždy uvést na označení.

4.1.4 EHSV zásadně podporuje, aby to byly členské státy, kdo prostřednictvím administrativních či právních kroků přejdou či zamezí – mimo jiné i na žádost seskupení producentů – jakémukoli protiprávnímu použití CHOP nebo CHZO.

4.2 Zaručené tradiční speciality

4.2.1 EHSV vítá, že zaručené tradiční speciality zůstanou zachovány jako režim jakosti pro určité produkty, neboť se jedná o jedinou možnost uznání tradičního produktu členského státu.

4.2.2 S ohledem na požadavky týkající se certifikace produktu jako zaručená tradiční specialita se EHSV domnívá, že omezit režim zaručených tradičních specialit pouze na registrované produkty s výhradou názvu by nejenom mohlo zásadním způsobem snížit počet zápisů, ale také vyloučit nástroj, který odměňuje rozmanitost a s jehož pomocí se rozhoduje o výrobě určité potraviny v souladu s tradicí. EHSV proto navrhuje, aby Komise po uplynutí přechodného období navrhla systém, který by umožnil zachovat registrované zaručené tradiční speciality bez výhrady názvu, dříve než toto nařízení vstoupí v platnost. Naopak tradice určitého produktu souvisí kromě časového období, jež se stanoví v návrhu, také s jinými parametry, k nimž patří charakteristiky suroviny, způsobu výroby či zpracování, kultura oblasti a jiné kvality a okolnosti. EHSV proto navrhuje, aby počet roků nebyl jediným parametrem pro zahrnutí produktu do kategorie zaručená tradiční specialita.

4.3 Označování a symboly podle režimu jakosti a úloha producentů

4.3.1 Návrh nařízení stanoví, že seskupení producentů mohou přispívat k zajištění záruk za jakost svých produktů na trhu, rozvíjet informační a propagační činnosti, zajišťovat shody produktů s jejich specifikací a podnikat kroky ke zlepšení výkonnosti režimů. EHSV podporuje a vítá toto zlepšení režimu, které posiluje a vyjasňuje úlohu těchto seskupení a podporuje

větší zapojení skupin nejen v souvislosti s řízením nabídky na trhu, ale i používání CHOP nebo CHZO jako složek. Nicméně Výbor žádá, aby toto pověření nefungovalo na úkor zvláštních ustanovení o organizacích producentů a meziodvětvových organizacích, jak jsou stanovena v nařízení (ES) č. 1234/2007. EHSV na druhou stranu vítá, že hospodářské subjekty připravující, skladující či uvádějící na trh chráněná označení původu, chráněná zeměpisná označení nebo zaručené tradiční speciality podléhají kontrolnímu systému.

4.4 Další připomínky k rozsáhlejší politice jakosti

4.4.1 EHSV se domnívá, že o „jakosti“ by se mělo v budoucnu hovořit i konkrétněji, např. v souvislosti s dobrými životními podmínkami zvířat (volný výběh, podestýlka atd.). Odpovídající diferenciaci se zdá účelná, aby spotřebitelé mohli lépe rozlišovat mezi různými druhy produkce. Jeví se to nezbytné i pro odlišení průmyslových druhů produkce od rolnických. Jako kladný příklad zde lze uvést již zavedené označování vajec. Komise se vyzývá, aby vypracovala návrhy i pro další oblasti chovu zvířat.

4.4.2 Kromě toho jsou ještě dnes přípustné i údaje na označení, které spotřebitele přesvědčují o určitém druhu jakosti, aniž by ho však produkt musel skutečně obsahovat. Například na obalech mléka jsou obrázky pasoucích se krav, aniž by bylo zaručeno, že mléko musí pocházet od dojníc z volného výběhu, nebo se prodává „alpské mléko“, přestože mléko nepochází z žádného alpského regionu, ale např. z Maďarska. Podobné je tomu i u „Schwarzwaldské šunky“, u níž v daném regionu probíhá prakticky pouze proces uzení, ne však samotná masná výroba. EHSV to považuje za klamání, za předstírání neexistující jakosti, a tím i klamání spotřebitele. V návrzích Komise postrádá jasné výroky o tom, jak těmito praktikám zamezit.

4.5 Postup žádosti a zápisu

4.5.1 Komise předkládá několik návrhů za účelem zkrácení postupu zápisu a EHSV souhlasí s tím, že lze dosáhnout určitých zlepšení. S ohledem na zrušení zveřejňování žádostí každý měsíc však EHSV žádá, aby zůstalo toto zveřejňování zachováno za účelem usnadnění monitorování, zohledníme-li dále, že lhůta pro námitkové řízení má být snížena na pouhé dva měsíce.

4.5.2 EHSV naopak s ohledem na záruku, že druhová označení nemohou být registrována jako CHOP nebo CHZO, považuje za vhodné, aby byl návrh podložen odpovídajícím hodnocením na vnitrostátní a unijní úrovni.

V Bruselu dne 5. května 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON